

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Bällstabergsskolan i Vallentuna
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Bällstaberghsskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bällstaberghsskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11907) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog och i form av formativ respons.

Lärarna ger eleverna stöd i att utveckla olika idéer och att använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna berättar i intervju att en arbetsprocess inleds med att eleverna får utveckla sina idéer. Lärarna beskriver att de erbjuder olika inspirationskällor, till exempel får eleverna söka själva på webben och lärarna visar föremål som de själva och andra elever har skapat. I materialinriktningen trä och metall får eleverna även ta del av filmer och digitala bilder. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen inleder en uppgift med att berätta om föremålet eller tekniken utifrån en historisk kontext och därefter samtalar läraren med eleverna om design och idéer. Båda lärarna beskriver att eleverna får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. De samtalar med eleverna om att det inte är fel att göra misstag och att det är en del av lärprocessen. En lärare berättar att hen hjälper eleverna att se hur misstag kan leda till nya

lösningar och att resultatet inte alltid behöver bli som eleven först har planerat. Läraren ger som exempel en elev som skulle brodera en superhjärte, men arbetet utvecklade sig i en annan riktning och i stället blev det en broderad bild av en liten pojke. Läraren uppmuntrade eleven att fortsätta utforska denna nya inriktning, trots att resultatet inte blev som eleven hade planerat. Elever berättar att de får inleda ett projekt med att komma på idéer och skissa och om det sedan inte blir som de har tänkt sig får de anpassa sig.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna går runt i salen och frågar eleverna hur det går. Lärarna visar och instruerar eleverna hur de kan lösa olika problem. Samtalen sker i dialog med eleverna där eleven frågar och läraren svarar genom att antingen ställa en motfråga eller genom att ge olika alternativ till lösningar. Till exempel samtalar läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall med en elev om olika alternativ för att förankra benen till en pall. Läraren hämtar visningsexemplar för att illustrera olika konstruktioner. Eleven väljer en av konstruktionerna och påbörjar därefter en ritning av pallens ben. Lärarna berättar i intervju att de ger eleverna löpande återkoppling genom att ha en dialog med eleverna om var de befinner sig i processen och vad nästa steg är. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen har en muntlig avstämning med varje elev i slutet av varje lektion. Eleverna får berätta vad de har gjort och vad nästa steg i processen är. Eleverna bekräftar att läraren gör på detta sätt under varje lektion och det är också något som framkommer under Skolinspektionens lektionsobservation. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar att eleverna i slutet av lektionen dokumenterar sitt arbete i en loggbok och att läraren går runt och stöttar dem i skrivandet. Av Skolinspektionens lektionsobservation framgår att läraren rör sig runt i salen, samtalar med varje elev om hur det går och påminner elever om vad de ska dokumentera i loggboken. I intervjuer beskriver de flesta elever att de får hjälp och stöttning av lärarna.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande men att eleverna endast i viss utsträckning får möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärarna berättar i intervju att eleverna får samma sorts uppgifter men att det går att välja att utföra dem på olika sätt. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar till exempel att eleverna i årskurs 8 syr en väska med lapptechnik enligt samma mönster. Eleverna har dock möjlighet att utforma fodret på olika sätt. Läraren

berättar att när eleverna arbetar med att sticka och virka grytlappar kan de själva välja hur avancerat mönster de vill arbeta med, vilket gör det möjligt att anpassa uppgiften efter elevernas olika kunskapsnivåer. Läraren berättar vidare att om en elev blir klar med en uppgift försöker hen att utmana eleven till att prova en teknik eller ett material som eleven inte är bekant med sedan tidigare. Eleverna beskriver samtidigt att de föremål de tillverkar i materialinriktningen textil ofta har en förutbestämd form vilket gör att det inte alltid finns så stort utrymme för egna idéer eller variationer. Dock berättar en elev att de broderar japanska amuletter i årskurs 9 och då får de välja fritt vad de vill brodera och hur avancerat broderiet ska vara. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar att eleverna får välja svårighetsgrad utifrån hur de väljer att föremålen ska se ut och läraren stöttar eleverna genom att visa exempel på föremål och konstruktioner. Elever beskriver att det finns möjligheter att anpassa svårighetsgraden. Till exempel berättar elever att de tillverkar en serveringsbricka i årskurs 9 och då har en del elever valt ett enklare utförande med raka kanter, medan andra elever har valt att göra ett svårare utförande med mönster på kanterna. Lärarna beskriver att de förväntar sig att eleverna sätter rimliga mål när de väljer hur avancerade föremål de vill tillverka. En lärare berättar att en förväntan är att elevernas arbete ska bli lyckat, men att det kan innebära olika saker för olika elever.

Undervisningen består främst av enskilt arbete och eleverna får sällan dela erfarenheter med varandra. Lärarna berättar i intervju att eleverna hjälper varandra vid behov men att arbetet framför allt är självständigt. I materialinriktningen trä och metall samarbetar eleverna främst i samband med städning eller när de behöver praktisk hjälp av varandra, till exempel genom att hålla i ett material under arbetets gång. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen har samtalat med eleverna om att de elever som har kommit längre i processen ska hjälpa andra elever. Några elever bekräftar detta, men säger samtidigt att samarbete mellan eleverna framför allt sker spontant. Både lärare och elever berättar att samarbete under planerade former sällan sker.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultatet, tillsammans med läraren.

Eleverna får möjligheter att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Lärarna berättar i intervju att det finns reflektionsdelar i undervisningen, både under arbetsprocessen och efter en färdigställd uppgift. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen samtalar med eleverna löpande om vad de har gjort under lektionen

och vad de ska göra under nästa lektion. Läraren berättar också att hen samtalar med eleverna i slutet av en arbetsprocess, att eleverna ska lämna in en skriftlig utvärdering i form av en arbetsbeskrivning samt att eleverna efter vissa arbetsuppgifter får bedöma sitt eget arbete tillsammans med läraren. Att läraren samtalar med eleverna i slutet av lektionen om hur arbetet har gått och vad eleverna ska göra under nästa lektion bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservation. Elever berättar också i intervju att läraren gör på det sättet i slutet av varje lektion. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar att eleverna under varje lektion dokumenterar arbetsprocessen i en loggbok. Läraren berättar också att eleverna lämnar in en sammanfattande utvärdering efter en färdigställd uppgift. I utvärderingen ska eleverna beskriva arbetsprocessen och bedöma sitt arbete. Under Skolinspektionens lektionsobservation skrev eleverna i sina loggböcker och elever berättar i intervju att de skriver ner vad de har gjort under lektionen, vilka verktyg de har använt, vad som gick bra och mindre bra och vad de ska göra under nästa lektion.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska eleverna få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen är ensidigt utformad på så sätt att arbetsformerna oftast utgörs av individuellt arbete och att elever främst arbetar tillsammans på egna initiativ. Eleverna får endast i begränsad utsträckning möjlighet att arbeta med andra elever för att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par och i grupp ges

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

eleverna möjlighet att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande och kan därigenom utveckla lärandet ytterligare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning fördjupar elevernas kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Eleverna får dock kunskap om olika slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika material samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Såväl elever som lärare berättar i intervjuer att eleverna framför allt får kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv inom materialinriktningen textil. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att delar av undervisningen i materialinriktningen textil i årskurs 7 och årskurs 9 innehåller materiallära. Till exempel ska eleverna få kunskap om skillnaden mellan konstfiber och naturfiber, olika materials egenskaper samt hur textilier framställs. Av Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen textil framgår att läraren också samtalar med eleverna i årskurs 8 om olika materials egenskaper. Elever berättar i intervju att de

har fått kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. De har samtalat om både naturmaterial och konstmaterial utifrån egenskaper och ursprung, vad som måste importeras och vad som växer i Sverige och vilken påverkan materialen har både på miljön och människan. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att undervisningen i materialinriktningen trä och metall i årskurs 7 ska innehålla moment där eleverna lär sig att förstå materialens egenskaper. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar i intervju att hen använder filmer från ett digitalt lärverktyg och samtalar med eleverna om material och olika träslag, bland annat om att det tar lång tid att ta fram nytt trä. Eleverna beskriver dock att de inte har fått lära sig om olika träslag och dess ursprung och påverkan på miljön. Eleverna berättar att de arbetar med ett träslag, men de vet inte vilket träslag det är och de har inte samtalat med läraren om träslagets egenskaper eller ursprung.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter som bidrar till funktionella och hållbara slöjdprodukter. Lärare berättar i intervju att de samtalar med eleverna om att de föremål som eleverna tillverkar ska vara av god kvalitet så att de håller länge. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer visar läraren i materialinriktningen textil hur elever ska lägga ihop lappar och hur lapparna ska sys ihop för att sömmarna ska hålla. Läraren betonar att det är viktigare att lapptechniken är hållbar än att utseendet blir perfekt genom centerade lappar. Läraren berättar i intervju att eleverna ska tillverka föremål som eleverna kan använda i vardagen, som till exempel boxershorts. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar att hen lär eleverna hur de kan tillverka pallar som är stabila genom att visa exemplar på stabila pallar. Läraren berättar också att hen samtalar med eleverna om att det är viktigt att eleverna vet hur de ska laga de föremål de tillverkar, om de går sönder. Elever berättar om metoder som de har lärt sig för att föremål ska hålla bättre, som till exempel att både limma och spika. Eleverna bekräftar att lärarna i båda materialinriktningarna är noga med hållbarheten när de tillverkar ett föremål.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön samt möjlighet att göra egna val av metoder kring resurshushållning. Lärare berättar i intervju att undervisningen innehåller moment där lärarna samtalar om metoder för resurshushållning såsom att laga föremål och att återbruka material. I materialinriktningen

textil finns ett projekt i årskurs 8 som handlar om lappteknik och att återbruka och hushålla med material. Av Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen textil framgår att läraren samtalar med eleverna om återbruk av textilier ur ett historiskt perspektiv, att återanvända kläder som någon i familjen har använt och att köpa begagnade kläder. Eleverna berättar i intervju om detta återbruksprojekt och om olika metoder de använder för att spara på material. Till exempel berättar elever att de återanvänder tygbitar som fortfarande kan användas, och när tyg blir över efter utklipp av mönster lägger de det i en särskild låda för återbruk. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar att eleverna i årskurs 7 får tillverka föremål av återanvända konservburkar. Eleverna berättar om ytterligare några metoder de använder sig av för att spara på material, såsom att laga en sprucken träbit genom att spackla eller limma samt att lägga tillbaka överblivet material på materialhyllan eller i lådan för återbruk. Elever berättar också att de sparar på material genom att inte slänga sandpapper efter att de har använt dem. Eleverna berättar att de lägger använda sandpapper i en särskild låda och att de används igen av andra elever.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.² Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja

² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i materialinriktningen trä och metall endast i begränsad utsträckning bidrar till att fördjupa elevernas kunskaper om olika materials egenskaper utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Undervisningen innehåller vissa moment som ger eleverna kunskaper om materials egenskaper kopplade till hållbarhet, men undervisningen ger inte eleverna fördjupade kunskaper. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper, ursprung, framställning och transport ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i undervisningen. Rektorn berättar i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under hela högstadiet. Slöjdgrupperna består av både flickor och pojkar och det är elevernas mentorer som skapar grupperna för att de ska fungera så bra som möjligt för alla elever. Rektorn berättar vidare att syftet med organiseringen av slöjdämnet är att få en jämn fördelning mellan flickor och pojkar och att inte begränsa eleverna utifrån deras könstillhörighet. Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med olika material och med en kombination av olika material. Exempelvis erbjuds elever att kombinera metall och trä när de gör en serveringsbricka. Av Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen textil framgår att eleverna får kombinera nyproducerat och återbrukat jeansstyg när de syr en väska.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. Både rektorn och lärarna berättar i intervjuer att lärarna utmanar elevernas föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt genom att läraren i materialinriktningen textil är man och genom att läraren i materialinriktningen trä och metall är

kvinnor. Lärarna berättar att rektorn inte har gett några direktiv om hur jämställdhetsperspektivet ska beaktas i slöjdundervisningen. De berättar också att de försöker att inte särbehandla eleverna och att de bemöter eleverna som individer. En av lärarna berättar att hen samtalar med eleverna om jämställdhet i ett större perspektiv, inte enbart kopplat till slöjddämnet. Läraren kan dock inte ge några konkreta exempel på hur hen arbetar utifrån ett jämställdhetsperspektiv i slöjdundervisningen. Eleverna berättar att lärarna inte har samtalat med dem om jämställdhet eller om traditionella uppfattningar om metoder och material i slöjdundervisningen. Däremot berättar elever att både flickor och pojkar arbetar med samma metoder och material, att lärarna bemöter flickor och pojkar likvärdigt och att flickor och pojkar har samma förutsättningar i slöjdundervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om manligt och kvinnligt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsroller och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsroller samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesutbildning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁵

På Skolinspektionens vägnar

X Anna-Carin Kostic

Beslutsfattare

Signerat av: Anna-Carin Kostic

X Tora Andersson

Föredragande

Signerat av: Tora Andersson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Janette Örning Alm deltagit.

⁵ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-23

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bällstabergsskolan den 20 mars 2026. Besöket genomfördes av utredarna Tora Andersson och Janette Örning Alm.

Skolenheten är en kommunal skola i Vallentuna kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 425 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁶

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁷ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁸

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁹

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁰

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹¹ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁶ 26 kap. 20 § skollagen.

⁷ 1 kap. 4 § skollagen.

⁸ 1 kap. 5 § skollagen.

⁹ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹¹ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹²

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹³

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁴

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁵

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁶

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁷

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁸

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁰ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²¹ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²²

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹⁸ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁹ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁰ 2 kap. 9 § skollagen.

²¹ 2 kap. 10 § skollagen.

²² Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²³

²³ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.